

Til:

Trøndelag fylkeskommune
v/fylkestannlege Bjørnar Hafell

Kopi:

v/direktør Even Ystgård avd. regional utvikling og tannhelse
seksjonsleder politisk sekretariat Hanne Kongsvik
Fylkesutvalgets medlemmer

Innherred, 18. oktober

Tannhelsetjenesten i Trøndelag fylkeskommune, forslag om nedleggelse av klinikker i Snåsa og Malm (Steinkjer)

Kommunene har hatt temaplan for tannhelse på høring i 2023. Fylkesdirektøren har igjen foreslått å legge ned flere tannklinikker i Trøndelag og denne prosessen pågår nå, høsten 2024. I dialogmøte mellom Trøndelag fylkeskommune, kommunene og Innherred regionråd, administrativt, av 4. oktober redegjorde fylkestannlegen for utvikling av strukturen i tannhelsetjenesten. Innherred regionråd IPR avgir med dette et innspill/en uttalelse til den videre behandlingen.

Bakgrunn:

Den offentlige tannhelsetjenesten ytes av fylkeskommunen. Trøndelag fylkeskommune har utarbeidet en temaplan (heretter omtalt som tannhelseplan), den viser til målene til den fylkeskommunale tannhelsetjenesten:

- Opprettholde en klinikkstruktur som gjør at tannhelsetjenester er tilgjengelig for alle innbyggerne i fylket, og som gjør det mulig å opprettholde forsvarlig drift innenfor de økonomiske rammene vedtatt av fylkestinget
- Ha ansatte som opprettholder god kompetanse og aktivt bidrar inn i tjenesten og utvikling av denne
- Yte tjenester i samsvar med lover og nasjonale retningslinjer
- Være i stand til å ta imot nye oppgaver fra sentrale myndigheter

I kap 3 skisseres utfordringene for tannhelsetjenesten i Trøndelag. Høy turnover og en vanskelig rekrutteringssituasjon anses som den største utfordringen. Det pekes videre på at pasientsammensetningen vil endre seg den neste tiårsperioden. Andelen eldre vil øke og det blir færre barn og unge. Det pekes på at behovet for tannhelsehjelp statistisk sett vil øke fra 80-års alderen og at dette er mere «tidkrevende» pasienter å behandle, enn tilsvarende er for friske barn og unge, voksne. Det vises for øvrig til utfordringer med klinikklokaler og utstyrsbehov og oppgavefordeling mellom tannhelsepersonellet. Ulempene er i stor grad vektlagt og da spesielt fokuset på kostnader og økonomi for tannhelsetjenesten isolert sett.

Fylkesdirektøren konkluderer i kapittel 5.2 med følgende: «Gitt dagens rekrutteringssituasjon og den forespeilede tilgangen på personell i framtiden, ser ikke fylkesdirektøren annen måte å løse denne utfordringen på enn å redusere antallet klinikker for å bygge større og sterkere fagmiljø. Det er ikke et mål å redusere antallet behandlere, men å organisere tjenesten slik at fylkeskommunen er i stand til å levere gode tjenester også i perioder med redusert tilgang på personell.»

I vurderingen av hvilke biklinikker som kan legges ned eller slås sammen, legger Fylkesdirektøren maksimalt en times kjøring til nærmeste offentlige tannklinikk, til grunn. Begrunnelsen er at tannhelsetjenester er som benyttes relativt sjeldent. Med ette som prinsipp foreslås følgende (kap 5.2):

- Namsos og Overhalla slås ammen
- Frøya gjøres om til en biklinikk til Hitra
- Følgende biklinikker legges ned: Berkåk, Høylandet, Jøa, Leksvik, Lensvik, Liabø, Malm Snåsa og Tydal.

Snåsa kommune har avgitt høringsuttalelse i denne saken i 2023, der de argumenterer for at en ev. nedleggelse vil få store konsekvenser, både på individnivå og på samfunnsnivå.

Barn og unge

Å legge ned tannklinikken Snåsa og Malm får flere uheldige konsekvenser for barn og unge, samt deres foresatte:

- Lengre reisevei vil gi økt fravær fra undervisning for elever
- Lengre reisevei vil gi økt behov for å følge elever til og fra tannbehandling, og dermed også økt fravær/vikarbehov på arbeidsplassen
- Lenger reisevei og redusert tilgjengelighet kan gi økte forskjeller i evne og mulighet til å prioritere tannbehandling ut fra økonomisk og kulturell bakgrunn. Aleneforeldre får større belastning.

Sårbare grupper

Tannhelse påvirker hele mennesket – både fysisk, psykisk og sosialt. Enkelte personer har høy terskel for å oppsøke tannlege av ulike årsaker (lav inntekt, tannlegeskrek, funksjonsnedsettelse, rusproblemer, kulturell tilhørighet oa.). Det er viktig at denne terskelen ikke høynes ytterligere, ved å øke reiseavstand og redusere tilgjengelighet til tannklinikken. Befolkningsframskriving for Snåsa viser at andelen eldre over 65 år vil øke kraftig i årene fremover. Ifølge Tannhelseplanen (kap.3.6, s.21) «vil den såkalte «eldrebølgen» medføre en bratt økning i antall eldre og syke pasienter som har rettigheter i den fylkeskommunale tannhelsetjenesten». Dette betyr at behovet for tannhelsetjenester mest sannsynlig vil øke forholdsvis mye i Snåsa, også Steinkjer, og at økningen trolig kommer i aldersgrupper som kan ha utfordringer med mobilitet. Også voksne pasienter kan ha behov for ledsager. Det kan f.eks. være personer med nedsatt funksjonsevne, personer med psykiske plager og lidelser og personer med kognitiv svikt. Lenger reisevei til tannklinikk vil derfor medføre at ledsager i større omfang må ta fri fra jobb og evt. andre forpliktelser. Dette kan ha flere uheldige bieffekter for den enkelte (økonomi, høyere terskel for å kunne bidra som ledsager mm.). Fravær fra jobb kan utløse behov for vikar på aktuelle arbeidsplass.

Sosiale forskjeller og folkehelse

I Trøndelag fylkeskommunes «Handlingsplan for folkehelseutfordringer – Trøndelag tannhelsetjeneste 2023- 2033» som er et av vedleggene til Tannhelseplanen står følgende (kap.1, side 3): «Folkehelse er en svært viktig samfunnsressurs og står sentralt i fylkeskommunens arbeid. Vi skal bidra til å fremme folkehelse lokalt og i fylket og skal spesielt arbeide for å utjevne forskjellene i helse blant befolkningen». Å legge ned biklinikker bidrar til en todelt tannhelsetjeneste. Innbyggere i berørte kommuner (utelukkende mindre distriktskommuner) får lenger reisevei til tannklinikken og dermed blir tilgjengeligheten til tjenesten redusert, noe som særlig påvirker de mest sårbare gruppene, samt barn og unge. Lenger reisevei medfører dessuten økte kostnader i form av transportutgifter og jobbfravær for pasienter og pårørende. Forskjeller i tilgjengelighet bidrar derfor til å øke de sosiale forskjellene i befolkningen, både mellom kommuner og innad i berørte kommuner.

Tilgang på helsepersonell

I Tannhelseplanen nevnes flere ganger at fremtidig tilgang på helsepersonell vil bli lavere enn det den er i dag. Framskrivninger viser at dette ikke nødvendigvis gjelder tannleger og tannpleiere. I NOU 2023: 4 Tid for handling. Personellet i en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste (side 31) viser en tabell over avvik mellom fremskrevet tilbud og etterspørsel for ulike typer helsepersonell i 2040, at det vil være et overskudd av tannleger og tannpleiere i 2040. Samme tabell viser at blir et stort underskudd av helsefagarbeidere, sykepleiere og vernepleiere. Sistnevnte er for øvrig grupper av helsepersonell som ofte må følge sine pasienter til tannbehandling når det er nødvendig med ledsager. Kommunene opplever allerede utfordringer med å rekruttere helsepersonell, særlig på sommer, helger og høytider. Effektene av å legge ned tannklinikker og dermed påføre pasienter økt reisevei til tannbehandling, må ses i en større sammenheng, og ikke begrenses til tannhelsetjenesten. Hvilken effekt vil et slik tiltak ha på helsetjenesten som helhet? Når reisetiden til/fra tannbehandling øker med flere timer, overføres belastningen fra tannhelsetjenesten og over på andre helsetjenester. Annet helsepersonell må da bruke mye mer av sin tilgjengelige arbeidstid på å følge pasienter med ledsagerbehov til tannbehandling.

Fagmiljø

Det argumenteres for at det er ønskelig med større fagmiljø. Fagmiljø av en viss størrelse kan være positivt og nødvendig både for å utvikle fag, tjenestetilbud og arbeidsmiljø. Tannbehandlerne, som betjener Snåsa tannklinik tilhører et større fagmiljø ved hovedklinikken i Grong. Slik sett er det vanskelig å se at det totale fagmiljøet for tannhelsetjenesten i Snåsa blir større og mer robust ved at biklinikken i Snåsa legges ned.

Reisetid og reiseutgifter

For personer bosatt i sentrum av Snåsa, er det ca. 35 minutters reisetid med bil (ca. 38 km) til Grong tannklinik. Fra et samfunnsøkonomisk perspektiv vil det sannsynligvis være mer gunstig at tannbehandler reiser tur/retur biklinik, enn at mange pasienter må reise tur/retur hovedklinikken per dag. Dette gjelder både faktiske utgifter til transport og medgått tid (direkte og indirekte kostnader). Fylkeskommunen refunderer en del av reiseutgiftene til tannbehandling for noen pasientgrupper. Retningslinjer for dekning av reiseutgifter i forbindelse med tannbehandling, den offentlige

tannhelsetjenesten i Trøndelag sier at pasienter som har rett til tannbehandling i den offentlige tannhelsetjenesten får dekket reiseutgifter til tannklinikken dersom avstanden er mer enn 10 km én vei. For personer over 16 år, er det en egenandel på 159 kr per reisevei. Beløp under 300 kr utbetales ikke, men det kan sendes inn krav for flere reiser samme kalenderår, som til sammen gir rett til refusjon av 300 kr eller mer.

Trøndelag fylkeskommunes distriktssatsing i Snåsa

Snåsa er en av 6 kommuner som deltar i Trøndelag fylkeskommunes distriktssatsing i Trøndelag – I lag. Vi oppfatter at forslaget om å legge ned klinikken i Snåsa, blir meget motstridende til det som er hele essensen for satsinga. Mindre tilbud og lengre reisevei til flere og flere tjenester fører ikke til økt bolyst.

Konklusjon

En nedleggelse av klinikkene i Snåsa og Malm (Steinkjer) vil føre til store negative konsekvenser for innbyggerne i Snåsa og i Malm (det tidligere kommunesenteret i tidligere Verran kommune). En nedleggelse vil være lite gunstig sett i et helhetlig samfunnsmessig- og bærekraftperspektiv. Utgifter til ledsager for personer som må ha dette, blir belastet kommunene, både praktisk og økonomisk. Dette er enda en merkostnad, som kommunene ikke ønsker. Med bakgrunn i dette, konkluderer Innherred regionråd IPR med at de to nevnte klinikkene; Snåsa og Malm, må opprettholdes og utvikles videre.

Med vennlig hilsen

Anita Ravlo Sand leder ordfører i Levanger

Innherred regionråd IPR

Med vennlig hilsen

Marit Moe

Daglig leder

Tlf.: +47 952 22 425

Marit.Moe@steinkjer.kommune.no

INNHERRED REGIONRÅD

c/o Steinkjer kommune, Postboks 2530, 7729 Steinkjer. Tlf: +47 95 22 24 25, E-post: postmottak@innherredregionrad.no
Org.nr. SNO 029 212. Besøksadresse: Rådhuset, Kongens gate 39, 7713 Steinkjer